

Journal of Education Studies

Volume 24
Issue 4 April-June 1996

Article 2

April 1996

กระแสโลกาภิวัตน์ กำเนิด พัฒนาการและอิทธิพล

ชัยอนันต์ สมทวนิช

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the Education Commons

Recommended Citation

สมทวนิช, ชัยอนันต์ (1996) "กระแสโลกาภิวัตน์ กำเนิด พัฒนาการและอิทธิพล," *Journal of Education Studies*: Vol. 24: Iss. 4, Article 2.

DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.24.4.2

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol24/iss4/2>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

กระแสโลกาภิวัตน์ กำเนิด พัฒนาการและอิทธิพล

ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช*

Globalization เป็นคำที่มีสาเหตุของมัน ถ้าไม่เข้าใจถึงสาเหตุก็จะไม่เข้าใจถึงผลของมันได้ และจะไม่สามารถพูดถึงอิทธิพลและผลกระทบในแง่ต่างๆ ของ Globalization ได้ ในเบื้องต้น อยากให้นึกถึงประเด็นนี้ ถ้าเราย้อนหลังไปสมัยก่อนที่มนุษย์ยังไม่เข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฟาแลบ ฟาร์อง ฟาผ่า เราไม่เข้าใจสาเหตุของมัน เราก็ไม่สามารถอธิบายหรือตีความหมายปรากฏการณ์นั้นได้ จึงตีความไปในทิศทางต่างๆ กัน ทั้งที่สัมผัสปรากฏการณ์ส่วนตัวต่อผลกระทบของฟาแลบ ฟาร์อง และฟาผ่าได้ แต่ต้องใช้เวลาในการอธิบายให้มีความหมาย ร่วมกัน การแปลความหมาย คำจากต่างประเทศ หรือภาษาไทยแปลเป็นภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า “เกรงใจ” จะแปลเป็นภาษาอังกฤษว่าอย่างไร เพราะเป็น “State of mind” กล่าวคือ เป็นสภาวะทางจิตใจอย่างหนึ่ง ซึ่งแปลหรือให้ความหมายค่อนข้างจะลำบาก

เมื่อเร็วๆ นี้ราชบัณฑิตสถานได้ขอให้ผู้บรรยายอธิบายคำว่า โลกาภิวัตน์ ซึ่งผู้บรรยายก็อธิบายไม่ได้ แต่ทางราชบัณฑิตสถานได้แปลว่า เอาชนะโลกหรือแผ่ไปทั่วโลกนั้นเป็นผลไม่ใช่เหตุ การพิจารณาคำใด คำหนึ่งต้องคิดถึงกระบวนการคิดคำไม่ใช่แปลคำศัพท์ ให้เน้นไปที่ความหมายจะมีความเข้าใจ ไปอีกอย่างหนึ่ง

ในการบรรยายจะแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนแรก เป็นสาเหตุของ Globalization หรือเรียกว่ากำเนิด แต่ไม่ใช่กำเนิดที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน

---

*ประธานมูลนิธิไชยยง ลิมทองกุล

ส่วนที่สอง พัฒนาการของโลกาภิวัตน์

ส่วนที่สาม ผลกระทบในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรม และการศึกษา

ส่วนแรก กำเนิดของ Globalization โลกเรามีอายุขัย ๓ ประเภท คือ

๑. อายุขัยที่เป็นมาตามลำดับ (Chronological Age) เกี่ยวข้องกับอายุขัยจักรวาลหรือเอกภพ ประมาณ ๒๐ พันล้านปีหรือ ๘-๑๒ พันล้านปี เรียกได้ว่าเป็นอายุขัยแห่งกาลเวลา ซึ่งกาลเวลาก้าวไปข้างหน้าหรือขยายไปข้างหน้าตลอดเวลาเหมือนกับการขยายตัวของจักรวาล เราจึงเรียกว่าเป็นอายุขัยแห่งกาลเวลาขณะนี้คือ ๒๕๓๘

๒. อายุขัยทางชีวภาพ (Biological Age) เกิดขึ้นภายหลังการกำเนิดของจักรวาลและโลกแล้วชีวิตจึงเกิดขึ้น

๓. อายุขัยแห่งวัฒนธรรม (Cultural Age) หรือเรียกว่า เป็นอารยธรรมก็ได้ แต่ผู้บรรยายจะกล่าวถึงวัฒนธรรมจะถูกต้องกว่า อายุขัยแห่งวัฒนธรรมใหม่กว่าทั้งสองส่วนที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาการและผลกระทบ อายุขัยแห่งวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของโลกทางอายุขัยที่เป็นมาตามลำดับ และอายุขัยทางชีวภาพ เมื่อพูดถึงข้อจำกัดของ ธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติกับโลกที่เราอยู่จะสัมพันธ์กับโลกในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของโลก หรือเป็นผู้พิชิตหรือเอาชนะโลก หรือแผ่ไปทั่วโลกแล้วจะได้อีกความหมายหนึ่ง แต่ในความเห็นของผู้บรรยาย Globalization มันเกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะการแผ่ขยายไปทั่วโลกแต่เกิด เพราะการย่อเวลาและเทศะ เพราะอายุขัยของกาลเวลาของชีวภาพของวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับ ๒ ปัจจัยคือ กาลและเทศะ (Time and space) อายุขัยแห่งวัฒนธรรมมีการติดต่อเชื่อมโยงระหว่างชุมชนระหว่างมนุษย์ ระหว่างวัฒนธรรมที่ต่างกันจะถูกกำหนดโดยระยะทางหรือระยะห่างของสถานที่หรือเทศะ ผลกระทบของวัฒนธรรมหนึ่งกับอีกวัฒนธรรมหนึ่งต้องใช้เวลาานานมาก จากตัวอย่าง เมื่อเราตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ในบางส่วนของโลกเป็นศตวรรษที่ ๑๘-๑๙ แล้ว แต่ความคิดความเชื่อและความสามารถในการควบคุมโรคติดต่อบางอย่างหรือความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของประเทศเราอยู่ในศตวรรษที่ ๑๔ หรือ ๑๕ โลกในสมัยก่อนแต่ละส่วนของโลกก้าว ทำให้ระยะห่างที่เรียกว่า ความเจริญก้าวหน้า หรือความสามารถของมนุษย์ที่จะจัดการกับตนเอง หรือสิ่งแวดล้อม ห่างกันออกไปอีก ในสมัยก่อนพบว่าเมืองใหญ่ๆ หรือเมืองในอดีตเช่น ในอียิปต์ ในจีน หรือที่อื่นๆ เมืองจะไม่แตกต่างกันในแง่อารยธรรม แต่การแผ่ขยายของกรีกโบราณเข้าไปในยุโรป การแผ่ขยาย ทำให้เมืองเฟื่องฟูทางศิลปวิทยาการมากกว่า แต่เมืองใหญ่ก็ยังไม่แตกต่างกันเท่าไรในสมัยก่อน ประเทศสยามมีเทคโนโลยีในการทำประปาเช่นเดียวกับเมืองละโว้เมืองสุโขทัย และไม่แตกต่างจากเมืองอื่นๆ ในภูมิภาคอื่นๆ ของโลกเท่าไรนัก

การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด การเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคแต่ละสมัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมมนุษย์โดยชีวภาพ และกายภาพจะสร้างวัฒนธรรมทางภาษา ซึ่งภาษาเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรม โดยทางกายภาพแล้วมนุษย์พัฒนาจาก Homo Erectus เป็น Homo Sapien มั่นสมองขยายตัวใหญ่ขึ้น ความสามารถของเซลล์ประสาทเพิ่มมากขึ้น มนุษย์จึงแตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่นๆ เพราะฉะนั้นพัฒนาการทางชีวภาพก่อให้เกิดพัฒนาการทางวัฒนธรรมโดยอาศัยภาษาเป็นปัจจัยที่สำคัญ ภาษาทำให้เกิดตรรก หาเหตุผล ความคิดความเชื่อครอบงำผู้อื่นได้โดยอาศัยเหตุและผล ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะทำให้กาลและเทศะเข้ามาใกล้กันมากขึ้นเท่าใด เราเรียกว่า โลกาภิวัตน์ ฉะนั้น โลกาภิวัตน์ไม่ใช่การแผ่ขยายสาเหตุของโลกาภิวัตน์ คือ เกิดเทคโนโลยีที่สามารถทำให้กาลและเทศะถูกยุบลงมาชิดกันมากขึ้นจนเกือบจะเป็นหนึ่งเดียว นี่คือเหตุแห่งโลกาภิวัตน์

ตามปกติเวลาในแต่ละส่วนต่างๆ ของโลกจะแตกต่างกันเวลาที่โลกหมุนไปที่หนึ่ง จะแตกต่างจากเวลาอีกที่หนึ่ง คำว่า “Real time ” หมายความว่า เราสามารถจะติดต่อสื่อสารพบปะกันได้โดยย่นระยะ และย่นระยะทางด้วย ตัวอย่างง่ายๆ ในสมัยก่อนมีการสำรวจทางเรือ โดยอาศัยลมเครื่องจักรไอน้ำ จะไปได้ดีกว่าทางบกไม่ต้องผ่านขุนเขาลำเนาไพร ค่าขนส่ง ทางเรือ ทางบก ต่อมาทางอากาศลดลง แต่มีประสิทธิภาพมากขึ้น มนุษย์ติดต่อกันได้มากขึ้น ได้รวดเร็วขึ้น มนุษย์มีทางเลือกมากขึ้น เรียนรู้จากวัฒนธรรมอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น

ส่วนที่สอง พัฒนาการของโลกาภิวัตน์เป็นอย่างไร

ผู้บรรยายขอเริ่ม ปี ค.ศ. ๑๙๖๘-๑๙๗๐ เป็นจุดเปลี่ยนแปลง แต่ขอกล่าวถึง ในปี ค.ศ ๑๘๓๖ ก่อน ได้เกิดการล่มสลายของตลาดหุ้นที่เวียนนาได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในเมืองแฟรงเฟิร์ต ปารีส ลอนดอน และนิวยอร์ก เพราะฉะนั้นทำให้ผู้ที่มีอำนาจหรือมีอิทธิพลในทางการค้าขายหรือในทางการเมือง เริ่มฉุกละหุกคิดว่าปล่อยให้คนดำเนินการค้าขายติดต่อกันอย่างเสรีมากเกินไปคงไม่ได้ รัฐจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมสำคัญมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในสหรัฐอเมริกา ประมาณปี ค.ศ. ๑๘๘๐ ได้มีอินเตอร์สเตต คอมเมอเชียล คอมมิชชัน (Interstate Commercial Commission) ขึ้น

ในต้นศตวรรษที่ ๑๙ พรรคการเมืองที่ใหญ่ที่สุดของยุโรปเป็นพรรคสังคมนิยมทั้งสิ้น มนุษย์เริ่มคิดว่ารัฐจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงในวิถีชีวิตของมนุษย์ หมายความว่า รัฐประชาชาติเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ และจากการล่มสลายของตลาดหุ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๘๓๖ ชี้ให้เห็นว่าพลังทางเศรษฐกิจมีความสำคัญมากในชีวิตมนุษย์เรามีแรงงานที่ทำให้เกิดผลผลิตขึ้นในธรรมชาติของแรงงานในสมัยก่อนปัจจัยการผลิตได้แก่ ที่ดิน แรงงาน การประกอบการ ซึ่งไม่เคยคิดว่างานของมนุษย์หรือการทำงานทำให้เกิดการผลิตถ้ามนุษย์เกิดเปลี่ยนความคิดว่างานเป็นสิทธิทางธรรมชาติอย่างหนึ่งเป็น Natural right เมื่อไร ก็จะไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเมื่อนั้น

กลไกของรัฐหมายความว่า รัฐประชาชาติสามารถควบคุมเกมได้ทุกอย่าง ซึ่งโลกาภิวัตน์เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๘ - ๑๙๗๐ นั้นเกิดขึ้นเมื่อรัฐประชาชาติไม่สามารถควบคุมอะไรได้เหมือนแต่ก่อน

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ - ๑๙๗๐ โอเปกซ์ขึ้นค่าน้ำมันซึ่งเป็นแหล่งพลังงานและเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในสมัยใหม่เกิดความปั่นป่วนไปทั่วโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเศรษฐกิจนี้มี ๘ ประการคือ

ประการแรก ในสมัยก่อนความเสี่ยง (Risk) กับความมั่นคง (Security) เหมือนกับเป็นของสองสิ่งซึ่งแยกออกจากกัน ถ้ามีความเสี่ยงก็แสดงว่าไม่มีความมั่นคง ถ้ามีความมั่นคงก็ไม่มีความเสี่ยง จึงไม่สามารถแยกความเสี่ยงออกจากความมั่นคงได้อีกต่อไป

ประการที่สอง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญมากของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ในสมัยก่อนปี ค.ศ. ๑๙๒๐ - ๑๙๓๐ การผลิตรถยนต์ ๑ คัน ใช้วัตถุดิบและพลังงาน ๖๐ % แต่ในปัจจุบันวัตถุดิบและพลังงานใช้ประมาณ ๒% เท่านั้น แปลว่าวัตถุดิบหมดความสำคัญลงไปมาก

ประการที่สาม การผลิตยังคงเกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิต คือ ที่ดิน แรงงานคน ปัจจุบันกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายอย่างไม่จำเป็นต้องเอาปัจจัยเหล่านั้นมาทำผลผลิตอีกแล้ว

ประการที่สี่ ในอดีตการค้านำไปสู่การลงทุน จากประวัติศาสตร์การค้าขายเกิดขึ้นเป็น ๑๐๐ ปี จนแน่ใจแล้วจึงลงทุน ในขณะที่ลงทุนก่อนแล้วจึงค้าขาย เช่น คนไทยไปลงทุนในต่างประเทศแล้วจึงไปค้าขาย

ประการที่ห้า การผลิตสินค้าและบริการในขณะนี้ไม่เกี่ยวกับการไหลเวียนของเงินพบว่า ๘๐% ของการติดต่อของโลกในด้านเศรษฐกิจทางการเงินไม่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการเลย

ประการที่หก การค้าในสมัยนี้ไม่ใช่การค้าประเภทถ้อยที่ถ้อยอาศัยเหมือนสมัยก่อน ในสมัยก่อนอังกฤษมีชนแกะส่งขายทั่วโลก โปรตุเกสผลิตไวน์มากที่สุด อเมริกาและเยอรมันผลิตเคมีมากที่สุด มีการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน ปัจจุบันการค้าเป็นแบบแข่งขันกัน ต้องทำลายสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศหนึ่งลงให้ได้ เช่น อเมริกาสนใจว่าประเทศไทยจะละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรสินค้าอะไรหรือเปล่า

ประการที่เจ็ด เศรษฐกิจในสมัยก่อนเป็นเรื่องของการทำกำไรให้มากที่สุด ในสมัยนี้มีความต้องการส่วนแบ่งทางการตลาด หรือ "Market Share"

ประการที่แปด ในปัจจุบันนี้ปัจจัยที่ชี้ขาดสำคัญคือ การจัดการไม่ใช่ทุน

ในจุดเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๖๘ - ๑๙๗๐ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทั้ง ๘ ประการ นำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า ความซับซ้อนของโลกเรามีมากขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ความซับซ้อนไม่

ใช้ในแง่การเมือง แต่ความซับซ้อนในแง่ของพลังพลวัตทางเศรษฐกิจ มันหมุนเร็วกว่าการเมืองหลายหมื่นเท่า เวลานี้มีระบบเศรษฐกิจ ๔ ระบบ ไม่ใช่ระบบเดียวอีกต่อไป ระบบเศรษฐกิจเดี่ยวเหมือนอย่างรัฐบาลจ่ายงบประมาณลงไปเพื่อว่าจ้าง

ระบบเศรษฐกิจ ๔ ระบบ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง ระบบเศรษฐกิจแห่งชาติ (National Economy) ระบบเศรษฐกิจแห่งชาติมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะหลัง ๆ ไม่เหมือนระบบเศรษฐกิจแห่งชาติของอังกฤษ หรือของอเมริกา ซึ่งในระยะแรก ซึ่งมีการแปรเปลี่ยนจากการเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมแปรเปลี่ยนจากชนบทเมืองใหญ่ๆ นำไปสู่ความสามารถที่จะมีผลประโยชน์เป็นกลุ่มเป็นก้อนแบ่งได้ว่าเป็นผู้ใช้แรงงาน แบ่งได้ว่าเป็นผู้ทำพาณิชย์กรรม หรือเป็นเจ้าของทุน ขณะนี้ระบบเศรษฐกิจระดับชาติมีความซับซ้อนมาก แม้แต่ในอุตสาหกรรมด้วยกันก็มีความขัดแย้ง เช่น อุตสาหกรรมบริการ โรงแรม การท่องเที่ยว ขัดแย้งกับอุตสาหกรรมบางประเภทที่ก่อให้เกิดมลภาวะ เช่น พักยา เป็นตัวอย่างที่ดี เรามีความซับซ้อนระหว่างการผลิตของเกษตรระหว่างการผลิตการเลี้ยงกุ้ง ซึ่งใช้ป่าชายเลนกับการทำนาเกลือกับการทำนาข้าวมีความซับซ้อนมากขึ้น เรามีเกษตรกรที่ทำแบบรับจ้างมีการประกันราคาสินค้าเกษตร แต่เราก็มีเกษตรกรรายย่อย เช่น เกษตรกรรายย่อยภาคอีสานที่เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ

ประการที่สอง ระบบเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Economy) เรามีระบบเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ซึ่งหมายความว่าระบบเศรษฐกิจแห่งชาติ กำลังเคลื่อนไปสู่เศรษฐกิจระดับภูมิภาคมากขึ้นทุกที เพราะผลของโลกาภิวัตน์ในแง่ของการลดต้นทุนการขนส่ง และการที่อาณาบริเวณของรัฐประชาชาติเริ่มเลือนลပ်เพราะการสิ้นสุดของสงครามเย็น เวลานี้มีการติดต่อไปมาหาสู่กันมากขึ้น ส่วนต่างๆ ของประเทศหลายประเทศเชื่อมโยงกับส่วนอื่นๆ ของอีกประเทศหนึ่งมากกว่าเชื่อมโยงกับศูนย์กลางเมืองหลวงของประเทศตัวเอง ยกตัวอย่าง ภาคใต้ของฟิลิปปินส์แถบมินดาเนาแถบเมือง “Davao” คนในเมืองไม่สนใจว่ามึนลาจะคิดอย่างไร เพราะพวกเขาสนใจติดต่อกับมาเลเซียมากกว่า เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจภูมิภาคและอนุภูมิภาคกำลังเกิดขึ้น

ประการที่สาม มีระบบเศรษฐกิจนอกเหนือการควบคุมของอะไรทั้งสิ้น คือ เศรษฐกิจของเงินตราของสินเชื่อ และของการลงทุน (Money credit and investment) การไหลเวียนของเงินตราสินเชื่อและการลงทุนไม่เกี่ยวข้องกับผลิตสินค้าและบริการทันทีทันใด การโอนเงิน Inter Bank ต่างๆ ในยุโรปในขณะที่แฟรงก์เฟิร์ต ลอนดอน นิวยอร์ก มีเป็นหลายล้านบาทโดยไม่ได้ผลิตอะไรทันทีทันใด เพราะฉะนั้นระบบมีรัฐบาลหรือรัฐประชาชาติควบคุมไม่ได้

ประการที่สี่ คือระบบเศรษฐกิจข้ามชาติ (Trans-national Economy) ไม่เหมือน International Economy เป็นการค้าระหว่างประเทศที่ผลิตสินค้าเป็นการแลกเปลี่ยนกันแต่

Trans-national Economy ไม่ได้ผลิตสินค้า และบริการเป็นเรื่องของการลงทุนข้ามชาติ เป็นเรื่องของบริษัทข้ามชาติ ยกตัวอย่าง ญี่ปุ่นเข้าไปทำโรงงานผลิตรถในอเมริกา และส่งไปขายในญี่ปุ่น การผลิตชิ้นส่วนของอะไหล่หลายอย่าง การลงทุนหลายอย่างไม่ว่าเป็นว่าจะลงทุนในประเทศนั้นเขาจะไปลงทุนในประเทศไหนก็ได้ และบางครั้งมีการลงทุนในสามประเทศก็มี ในแง่ Trans-national Economy ใครจะคุมระบบเศรษฐกิจข้ามชาติ รัฐบาลหรือรัฐประชาชาติคำตอบคือคุมไม่ได้ ฉะนั้นระบบเศรษฐกิจที่กล่าวมานี้เกิดจากโลกาภิวัตน์และช่วยเร่งเร้าทำให้ส่งผลกระทบต่อเมือง วัฒนธรรม และการศึกษา

ส่วนที่สาม ผลกระทบต่อการเมืองโดยสรุปมี ๒ ประการ

๑. ความซับซ้อนของระบบราชการที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจ ๔ ระบบ เกิดขึ้นในบางประเทศ แต่บางประเทศยังใช้ระบบประชาธิปไตยที่เป็นผลของระบบเศรษฐกิจแบบเก่าๆ คือ ระบบเศรษฐกิจหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีการแบ่งกลุ่มผลประโยชน์ชัดเจน เราต้องการมีพรรคการเมืองสองพรรคถึงจะเป็นสถานการณ์ในอุดมคติก็ตาม เพราะในเวลานี้เป้าหมายของประเทศไทยมีพรรคการเมืองอย่างน้อย ๑๐ พรรค ในสมัยก่อนคิดว่ารัฐประชาชาติที่เป็นเอกภาพคือ สิทธิ อะไรที่งานศูนย์กลางจะเป็นสิ่งดีงาม ดังนั้นในนามของรัฐประชาชาติ ในนามของเอกภาพ เราได้ทำลายความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเหมือนกับความหลากหลายทางชีวภาพของธรรมชาติของมนุษย์ก็คือ วัฒนธรรม ผลกระทบในทางการเมืองของเมืองไทยทำให้ความหลากหลายในสังคมไม่ได้รองรับโดยระบบการเมือง

๒. ระบบการศึกษาเป็นการตอบสนองต่อการรวมศูนย์ของรัฐประชาชาติรัฐกับการจัดการศึกษามีความผูกพันกันมากเหลือเกินในการทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน (Standardization) เพราะถือว่าสิ่งใดที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเป็นสิ่งดีงาม แต่ความจริงแล้วมีมาตรฐานหลากหลายได้ในสรรพสิ่งหรือในชุมชน ระบบการศึกษาของไทยเป็นระบบการศึกษาที่เหมือนอเมริกา คือ เน้นความสามารถ (Ability) เราไม่เคยเน้นความพยายาม หรือความเชี่ยวชาญการศึกษาของเราเน้นความสามารถมีความหมายว่าแพ็คตัดออก ถ้าเราเน้นเรื่องนี้ไม่มีประโยชน์จะพูดถึงการพัฒนาศักยภาพโลกาภิวัตน์เกิด เพราะข้อมูลข่าวสารไม่ใช่เพราะแม่ไปทั่วโลกในแง่ของการศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก หมายความว่า ไม่ใช่ห้องเรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่นักเรียนเป็นศูนย์กลางอีกต่อไป ครู ห้องเรียน และมหาวิทยาลัย เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหลายๆ ส่วนในแหล่งความรู้มีมากขึ้นอย่างมหาศาล

มนุษย์ต้องมีเหตุผล เมื่อสมัยก่อนการศึกษาต้องอ่านต้องเข้าใจภาษา ใช้ภาษา ใช้สมอง เพราะมนุษย์ต้องใช้สื่อสารให้ได้แต่ปัจจุบันโทรทัศน์ทำให้ความเป็นมนุษย์น้อยลงเพราะเด็กคิดน้อยลงจากการทดลองของแพทย์ พบว่าเมื่อเราดูโทรทัศน์คลื่นสมองที่วัดได้จะมีลักษณะเหมือนตอนที่เรฝัน หมายความว่า มนุษย์เราไม่ได้คิดอะไรเลยเพราะฉะนั้นระบบการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ คือ จะทำ

อย่างไรถึงจะทำให้ทางเลือกที่มีมากขึ้นมาผูกพันกับการที่มนุษย์เราต้องใช้ความคิดมากขึ้น การศึกษาต้องกระตุ้นให้คนรู้จักคิด ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่จำเป็นต้องคิด

สรุป ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ เหมือนฝนตกแดดออก จะชอบหรือไม่ชอบก็เกิดขึ้นแน่ เพราะวาระระบบเศรษฐกิจ ๔ ระบบหมุนไปทุกวัน ปัญหาคือ เราจะรับกระแสนี้ได้อย่างไร เราต้องรับโดยมีนโยบายเกี่ยวกับตัวเอง นโยบายเกี่ยวกับประเทศ นโยบายเหล่านั้นต้องมีความหลากหลาย ไม่ใช่เป็นนโยบายเดี่ยวๆ ครูจะต้องเป็นสถาปนิกออกแบบใหม่หมดเพื่อให้ตอบรับกับยุคโลกาภิวัตน์ได้